# УЧЕБНА ПРОГРАМА

| | | | |
|---|---|---|---|
| Код: | **36-505-06** | Дисциплина: | **Трудово право** |
| Ниво: | 7. Магистър | ECTS кредити: | **13,5** |

Обучаващо звено: Катедра „Гражданскоправни науки“

**Анотация на учебната дисциплина**

Учебната дисциплина „Трудово право“ има за свой предмет на изучаване действащото трудово право като отрасъл в системата на обективното право на Република България. По тази учебна дисциплина студентите, обучаващи се в специалност „Право“ в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, получават необходимите знания, свързани с основните принципи, понятия и институти на трудовото право. Значението на учебната дисциплина се определя от мястото, което заема наемния труд в съвременното общество и жизнената важност на трудовите правоотношения, чието възникване е предпоставка за участието в трудовия процес. Задълбочените познания по трудово право заемат важно място в дейността на различни специалисти с юридическо образование (съдии, прокурори, следователи, адвокати, юрисконсулти), на синдикални дейци, на служители в държавните органи, които осъществяват контрол за спазване на трудовото законодателство и др. Поради това учебната дисциплина „Трудово право“ е изключително важна съставна част от подготовката на студентите в специалност „Право“ в Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“.

**Компетентности като очаквани резултати от обучението**

| | |
|---|---|
| Знания: | Целта на учебната дисциплина „Трудово право” е при изучаването ѝ студентите да усвоят необходимите теоретични знания в областта на трудовото право, които да им дадат възможност самостоятелно да решават конкретни трудовоправни проблеми, възникващи в практиката. |
| Умения: | Придобиване на практически умения за самостоятелно разрешаване на конкретни практически казуси, свързани с прилагането на трудовоправните норми. |
| Отношения и нагласи: | Формиране на навици за самостоятелна изследователска работа в областта на трудовото право. |

**Методи за обучение и връзки с други дисциплини**

| | |
|---|---|
| Методи на обучение: | Лекции, семинарни упражнения, консултации и индивидуална работа на преподавателя с отделните студенти. |
| Предварителни изисквания: | За успешното изучаване на учебната дисциплина „Трудово право“ на студентите са необходими задълбочени знания в областта на общата теория на правото, общата част на гражданското право, облигационното право и административното право. |
| Осигурявани дисциплини: | „Обща теория на правото“; „Гражданско право – обща част“; „Облигационно право“; „Административно право и процес“. |

**Проверка на знанията и уменията**

| | |
|---|---|
| Крайно оценяване: | Изпит |
| Методи и форми на оценяване: | Писмен и устен изпит. Оценката се формира като резултат от положените писмен и устен изпит. Положителната оценка от писмения изпит е условие за преминаване към устна форма на изпитване. Вземат се предвид и оценките от текущия контрол по време на семинарните занятия. |

| | |
|---|---|
| Критерии за оценяване: | "ОТЛИЧЕН": Студентът показва всестранни и задълбочени знания, дава обосновани и точни отговори по въпросите, умело, логично и точно излага мислите си. Висока степен на критично мислене. Притежава познания и способности при прилагане на наученото. Балансирано представя най-важните тези. Успешно излага убедителни доказателства, както в полза, така и срещу изразеното мнение в случаите на анализ. Доказателственият материал е подкрепен ясно, точно и убедително с цитиране на нормативни актове. Заключителната част изразява ясно становище на студента по въпроса.<br>"МНОГО ДОБЪР": Студентът има пълни и задълбочени познания, притежава практически умения, има логична и задълбочена мисъл, умело си служи с правната терминология. Доказателственият материал е подкрепен ясно, точно и убедително с цитиране на нормативни актове. Съществува леко нарушаване на баланса при представяне на основните аргументи. Заключителната част изразява ясно становище на студента по въпроса, при това с прецизна терминология. Допускат се отделни езикови неточности.<br>"ДОБЪР": Студентът има пълни знания, притежава практически умения, има задълбочена мисъл, умело си служи с правната терминология. Преобладава описанието вместо аналитичното мислене. Отговорът съдържа основна информация, но с леко нарушен баланс при представянето ѝ. Доказателственият материал е подкрепен ясно, точно и убедително с цитиране. Допускат се отделни езикови неточности.<br>"СРЕДЕН": Студентът отговаря по същността на въпросите с известни затруднения, има недостатъчни практически умения и навици, не винаги излага точно мислите си. Доказателственият материал е представен по разбираем, но неправилно структуриран начин. Някои от аргументите са неправилно разбрани, но като цяло същността е ясна. Съществува опит за оформяне на заключение, но позицията на студента остава неясна. Съществуват пропуски и езикови неточности.<br>"СЛАБ": Студентът няма необходимите знания, допуска принципни грешки. Недостатъчен обем от информация. В представянето на информацията липсва аргументация. Наблюдават се груби езикови грешки. |
| Компоненти и тяхната тежест в крайната оценка: | Теоретични познания и възможност самостоятелно да се решават конкретни практически казуси. Превес при формиране на крайната оценка има нивото на теоретичната подготовка на обучаемия. |

**Учебни материали и ресурси за самоподготовка**

**Основна литература:**


1. Василев, А. Трудово право. Бургас, Бургаски свободен университет, 1997.
2. Средкова, К. Трудово право. Обща част. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски", 2010.
3. Средкова, К. Трудово право. Специална част. Дял I. Индивидуално трудово право. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски", 2011.
4. Мръчков, В. Трудово право. X прераб. и доп. изд.София, Сиби, 2018.
5. Средкова, К. Трудово право – специална част. Дял II. Колективно трудово право. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски", 2019.
6. Мръчков В., Средкова К., Василев А., Мингов, Е. Коментар на Кодекса на труда, XIII прер. и доп. изд., С., Сиби, 2021.

3. Мръчков, В., Договорът в трудовото право. С., 2010.
4. Мръчков, В., Субективно право и субективни трудови права. С., 2017.
7. Банов, Х. Проблеми на уволнението на безвиновни основания. С., Фабер, 2025.
7. Йосифов, Н., Колективният трудов договор в Република Българи. С., 2005.
8. Мингов, Е. Прекратяване на трудовия договор поради общи основания. С., 2004.
9. Средкова, К. Правен режем на работното време. С., 1994.

**Допълнителна литература:**


1. Банов, Х. Проблеми на уволнението на безвиновни основания. С., Фабер, 2025.
2. Банов, Х. Трудов договор за обучение по време на работа. С., Нова звезда, 2020.
3. Василев, А. Обезщетения по трудовото правоотношение. С., 1997.
4. Мръчков, В. Правна защита срещу незаконно уволнение. С., БАН, 1971.
5. Милованов, К. Трудово правоотношение въз основа на избор. С., Българска академия на науките, 1976.
6. Мръчков, В. Коментар на Закона за уреждане на колективните трудови спорове, С., 1994.
7. Средкова, К. Трудови и осигурителни права на безработния. С., Сиби, 1995.
8. Василев, А. Обезщетения по трудовото правоотношение. С., Сиби, 1997.
9. Василев, А. Имуществена отговорност на работодателя за вреди от трудова злополука и професионално заболяване. С., ИНТЕЮС, 1997.
10. Мингов, Е. Прекратяване на трудовия договор поради общи основания. София, Сиби, 2004.
11. Лазарова, В. Правна уредба на трудовата книжка и трудовия стаж. Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2012.
12. Милованов, К. Дисциплинарна отговорност на работници и служители. С., ИК „Труд и право“, 2015.
13. Милованов, К. Трудов договор: сключване, изменение, прекратяване. София, Издателски комплекс „Труд и право“, 2016.


**Речник (ключови думи)**

Трудово право; трудово правоотношение; работник; служител; работодател; трудов договор, конкурс, избор, дисциплинарна отговорност, имуществена отговорност, уволнение, индивидуални трудови спорове, колективен трудов договор, колективни трудови спорове.

**Съдържание на учебната дисциплина по тематични единици за редовна / задочна форма на обучение**

| № | Тема | Основни въпроси | Лекции | Сем. упр. | Пр. зан. | Извън аудит. | Осигуряване |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | Понятие и обща характеристика на трудовото право. | Предмет на регулиране на трудовото право. Метод на регулиране на трудовото право. Система на трудовото право. Функции на трудовото право. Отграничаване на трудовото право от други правни отрасли | 2 | 1 | | 10 | |
| 2 | Източници на трудовото право | Същност и значение на източниците. Видове източници на трудовото право и тяхната правна тежест. Действие на трудовоправните норми | 2 | 1 | | 8 | |
| 3 | Основни принципи на трудовото право – понятие и обща характеристика. | Същност и значение на основните принципи на трудовото право. Видове основни принципи и тяхната правна характеристика. Връзка на основните принципи на трудовото право с неговите функции. | 2 | 1 | | 6 | |
| 4 | Право на синдикално сдружаване на работниците и служителите и на работодателите. | Същност на правото на сдружаване. Субекти на правото на сдружаване. Съдържание на правото на сдружаване. Самостоятелност на синдикалните организации на работниците и служителите и на организациите на работодателите. Юридическа личност на синдикалните организации на работниците и служителите и на организациите на работодателите. Права на синдикалните организации на работниците и служителите и на организациите на работодателите. | 4 | 1 | | 8 | |
| 5 | Социален диалог, същност и форми. Тристранно сътрудничество. | Възникване и развитие на тристранното сътрудничество. Понятие и същност на тристранното сътрудничество. Представителни организации на работниците и на служителите и на работодателите. Сфери на приложение на тристранното сътрудничество и значението на националната система за тристранно сътрудничество при регулиране на трудовите правоотношения. | 2 | 2 | | 6 | |
| 6 | Общо събрание на работниците и служителите (събрание на пълномощниците). | Същност и функции.Правно положение на общото събрание. Правомощия и мандат на представителите на работниците и служителите. | 2 | 1 | | 6 | |
| 7 | Колективен трудов договор | Правна същност и предмет. Видове колективни трудови договори. Страни по колективния трудов договор. Процедура по изготвянето, сключването и изменението на колективния трудов договор. Действие на колективния трудов договор по отношение на лицата. Вписване и времетраене на колективния трудов договор. Отговорност за неизпълнение на колективния трудов договор | 4 | 2 | | 10 | |
| 8 | Трудово правоотношение и индивидуално трудово правоотношение. | Понятие и обща характеристика на индивидуалното трудово правоотношение. Структура на индивидуалното трудово правоотношение и основания за възникването му. | 4 | 3 | | 10 | |
| 9 | Трудовият договор като основание за възникване на трудовото правоотношение. | Обща правна характеристика на трудовия договор. Съдържание на трудовия договор. Сключване на трудовия договор. Форма на трудовия договор. Видове трудови договори. Недействителност на трудовия договор | 6 | 2 | | 16 | |
| 10 | Изборът като основание за възникване на трудово правоотношение | Понятие за избор. Правна същност и значение. Произвеждане на избор, етапи. Възникване на трудово правоотношение от избор. Спорове за законосъобразност на избора | 2 | 1 | | 4 | |
| 11 | Конкурсът като основание за възникване на трудовото правоотношение. | Същност и предназначение на конкурса като основание за възникване на трудово правоотношение. Конкурсна процедура - етапи и характеристика. Възникване на трудовото правоотношение от конкурс | 2 | 1 | | 8 | |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 12 | Изменение на трудовото правоотношение. | Принципът на едностранна неизменност на трудовото правоотношение. Изменение на трудовото правоотношение в изрично предвидените в закона случаи: по взаимно съгласие.; едностранно изменение на трудовото правоотношение от работодателя. Изменение на страните по трудовото правоотношение | 3 | 2 | | 12 | |
| 13 | Трудова книжка. | Правна същност на трудовата книжка като официален удостоверителен документ и значение. Съдържание на трудовата книжка. Издаване на трудовата книжка | 2 | 1 | | 4 | |
| 14 | Работно време и почивки. | Същност на работното време. Видове работно време. Извънреден труд. Разпределение и изчисляване на работното време. Почивки – същност и видове | 5 | 2 | | 16 | |
| 15 | Отпуски на работниците и служителите | Същност и предназначение. Видове отпуски. Ползване на отпуските. Правни гаранции за ползването на отпуските | 5 | 2 | | 12 | |
| 16 | Трудова дисциплина и дисциплинарна отговорност. | Понятието трудова дисциплина. Задължение за спазване на трудовата дисциплина. Понятие за дисциплинарна отговорност. Правна същност на нарушението на трудовата дисциплина. Видове нарушения на трудовата дисциплина. Дисциплинарни наказания. Критерии за избор на дисциплинарно наказание и ред за налагане на дисциплинарни наказания | 3 | 2 | | 14 | |
| 17 | Имуществена отговорност на страните по трудовото правоотношение. | Същност на имуществената отговорност по Кодекса на труда. Имуществена отговорност на работодателя. Имуществена отговорност на работника или служителя. Ред за осъществяване на имуществената отговорност | 3 | 2 | | 12 | |
| 18 | Професионална квалификация | Правна същност на професионалната квалификация и съдържание. Правни форми за придобиване на професионална квалификация. Същност на преквалификацията на работника или служителя. | 3 | 1 | | 10 | |
| 19 | Трудово възнаграждение | Правна и икономическа същност. Системи за определяне на трудовото възнаграждение. Минимална работна заплата. Основна работна заплата. Допълнителни трудови възнаграждения. Брутно трудово възнаграждение. Особени случаи на заплащане на труда. Ред и гаранции за изплащане на трудовото възнаграждение | 3 | 2 | | 16 | |
| 20 | Здравословни и безопасни условия на труд | Правна същност. Нормативна уредба и правнозадължени субекти за създаване на здравословни и безопасни условия на труд. Единни и отраслови правила по безопасността на труда и осигуряване на здравословни условия на труд | 4 | 1 | | 12 | |
| 21 | Специална закрила на труда на някои категории работници и служители. | Същност и обхват на специалната закрила. Специална закрила на труда на непълнолетните работници и служители. Специална закрила на труда на жените – работнички и служителки. Специална закрила на труда на лицата с намалена работоспособност | 3 | 1 | | 10 | |
| 22 | Прекратяване на трудовото правоотношение. | Обща характеристика и правна същност. Система на основанията за прекратяване на трудовото правоотношение. Общи основания за прекратяване на трудовия договор. Прекратяване на трудовия договор от работника или служителя с предизвестие. Прекратяване на трудовия договор от работника или служителя без предизвестие. Прекратяване на трудовия договор от работодателя с предизвестие. Прекратяване на трудовия договор от работодателя без предизвестие. Право на подбор. Предварителна закрила при уволнение. Прекратяване на трудовото правоотношение, възникнало от избор. Обезщетения при прекратяване на трудовото правоотношение | 8 | 4 | | 16 | |
| 23 | Защита срещу незаконно уволнение . същност на правната закрила срещу незаконно уволнение. Оспорване на законността на уволнението пред работодателя. Съдебна искова защита срещу незаконно уволнение | Правна същност и характеристика на закрилата срещу незаконно уволнение. Видове закрила срещу незаконно уволнение. Оспорване на законността на уволнението пред работодателя. Съдебна искова защита срещу незаконно уволнение | 2 | 2 | | 8 | |

| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 24 | Трудов стаж | Понятие и обща правна характеристика. Видове трудов стаж. Установяване и изчисляване на трудовия стаж | 2 | 1 | | 8 | |
| 25 | Трудови спорове. | Понятие и видове индивидуални трудови спорове. Ред за разглеждане на индивидуалните трудови спорове. Понятие и видове колективни трудови спорове. Доброволно уреждане на колективните трудови спорове. Стачка. Локаут | 6 | 2 | | 10 | |
| 26 | Контрол за спазване на трудовото законодателство .– същност. Видове контрол за спазване на трудовото законодателство. Контролни органи за спазване на трудовото законодателство. Права и задължения на контролните органи. Принудителни административни мерки за нарушаване на трудовото законодателство | Понятие за контрол и същност. Видове контрол за спазване на трудовото законодателство. Контролни органи за спазване на трудовото законодателство. Права и задължения на контролните органи. Принудителни административни мерки, налагани за нарушаване на трудовото законодателство | 3 | 2 | | 8 | |
| 27 | Административнонаказателна отговорност за нарушаване на трудовото законодателство. | Понятие и същност. Видове административни нарушения на трудовото законодателство. Ред за осъществяване на административнонаказателната отговорност за нарушаване на трудовото законодателство | 3 | 2 | | 8 | |
| | Общо часове | | 90 | 45 | | 270 | |

Разработил програмата: доц. д-р Христо Николаев Банов

Учебната програма е приета от Съвета на катедра „Гражданскоправни науки“ с протокол № 1/16.09.2026 г.

Учебната програма е утвърдена от Факултетния съвет на Юридически факултет с протокол № 2/24.09.2026 г. и заповед № 36/12.10.2026 г. на декана на факултета.